

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ E. F.**, bývajúcej v K., **2/ M. S.**, bývajúcej v K., **3/ J. F.**, bývajúceho v K., **4/ Š. S.**, bývajúceho v K., **5/ S. R.**, bývajúcej v K., všetci zastúpení JUDr. M. H., advokátom v K., proti žalovaným **1/ D.**, so sídlom v K., **2/ Mestu K.**, **o odstránení stavby alebo zriadenie vecného bremena k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 14 C 638/1997, o dovolaní žalobcov 1/ až 5/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 9. septembra 2009 sp. zn. 11 Co 114/2007 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Košiciach z 10. septembra 2009 sp. zn. 11 Co 114/2007, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 9. septembra 2009 sp. zn. 11 Co 114/2007 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Košiciach z 10. septembra 2009 sp. zn. 11 Co 114/2007 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I rozsudkom z 27. septembra 2007 č.k. 14 C 638/1997-228 zriadil časovo neobmedzené vecné bremeno v prospech žalovaného 1/, ktorému zodpovedá právo nerušene užívať časť nehnuteľnosti žalobcov, pôvodne zapísanej v pozemnoknižnej vložke č. X., katastrálne územie K., parcela č. X. o výmere X. m², ktorej zodpovedajú novovytvorené parcely č. X. o výmere X. m² a č. X. o výmere X. m², ktoré sú vyznačené na geometrickom pláne ako súčasť znaleckého posudku č. X. vypracovaného Ing. M. H., znalcom z odboru Geodézia a kartografia, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou rozsudku. Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ (právny predchodca žalobcov teraz označených ako žalobca 1/ a 2/, ďalej len pôvodný žalobca 1/) sumu 2 690 346 Sk, žalobcovi 2/ (teraz označený ako žalobca 3/) sumu 672 591 Sk a žalobkyni 3/ (právny predchodca žalobcov teraz označených

ako žalobca 4/ a 5/, ďalej len pôvodná žalobkyňa 3/) sumu 672 591 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V časti o uloženie povinnosti žalovaným 1/, 2/ odstrániť na vlastné náklady stavbu postavenú na pozemku žalobcov, ktorý bol pôvodne vedený v pozemnoknižnej vložke č. X., katastrálne územie K., ako parcela č. X. o výmere X. m² konanie zastavil. Žalobu proti žalovanému 2/ o zriadenie vecného bremena zamietol. Žalovanému 1/ uložil povinnosť nahradiť trovy konania pôvodnému žalobcovi 1/ 74 903 Sk, žalobcovi 2/ (teraz označený ako žalobca 3/) 46 766 Sk a pôvodnej žalobkyňi 3/ 46 766 Sk na účet ich právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovanému 2/ náhradu trov konania nepriznal. Súčasne žalovanému 1/ uložil povinnosť nahradiť trovy štátu v sume 19 975,50 Sk na účet Okresného súdu Košice I do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobcovia sa žalobou domáhali uloženia povinnosti žalovaným odstrániť na vlastné náklady stavbu postavenú na ich pozemku, eventuálne, ak by odstránenie stavby nebolo účelné, domáhali sa zriadenia časovo neobmedzeného vecného bremena v prospech žalovaných za primeranú peňažnú náhradu. Tvrdili, že predmetný pozemok neprešiel vyvlastnením do vlastníctva Československého štátu, a preto s ním nemohol disponovať. Žalovaní namietali, že žalovaný 2/ nadobudol vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti na základe § 2 ods. 5 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí. Nehnuteľnosť dal následne do nájmu žalovanému 1/. Obaja trvali na tom, že vyvlastňovacie konanie prebehlo v súlade so zákonom a že rozhodnutie bývalého Obvodného národného výboru Košice I z 3. júna 1988 č. V. je platné a záväzná aj vo vzťahu k žalobcom. Súd po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že žalobcovia sú vlastníkami spornej nehnuteľnosti, na ktorej žalovaný 1/ zriadil stavbu: „T.“. V odôvodnení rozhodnutia súd uviedol, že vyvlastnenie je správny akt, ktorým prechádza vlastníctvo k nehnuteľnosti z doterajšieho preukázaného skutočného vlastníka na nového vlastníka. Mal za preukázané, že vyvlastňovacie konanie je neúčinné a preto nemohlo dôjsť k prechodu vlastníctva na Československý štát a ani na organizáciu, v prospech ktorej bola nehnuteľnosť vyvlastnená. Pokiaľ príslušný orgán štátnej správy vykonávajúci vyvlastnenie konal ako s vyvlastňovaným s niekým iným ako vlastníkom, nemohli nastať účinky, ktoré zákon s vyvlastnením spája. Voči žalovanému 2/ v dôsledku nedostatku pasívnej legitimácie žalobu zamietol. V časti o uloženie povinnosti žalovaným 1/, 2/ odstrániť na vlastné náklady stavbu postavenú na pozemku žalobcov konanie na základe čiastočného späťvzatia žaloby zastavil (§ 96 O.s.p.). O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a o trovách štátu podľa § 148 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovaného 1/ rozsudkom z 9. septembra 2009 sp. zn. 11 Co 114/2007 v spojení s opravným uznesením z 10. septembra 2009 sp. zn. 11 Co 114/2007 rozsudok prvostupňového súdu v napadnutom výroku o zriadení časovo neobmedzeného vecného bremena za náhradu vo vzťahu žalobcov a žalovaného 1/ zmenil tak, že žalobu zamietol. Vyslovil, že žalobcovia nemajú právo na náhradu trov konania a žalovanému 1/ ich náhradu nepriznal. V časti výroku o trovách štátu zmenil rozhodnutie prvostupňového súdu tak, že štátu právo na náhradu trov nepriznal. Rozhodnutie odôvodnil tým, že v danej veci ide o vlastnícku žalobu. Predpokladom úspechu takejto žaloby je preukázanie, že žalobcovia sú vlastníckymi žalobcami. Žalobcovia svoju aktívnu legitímáciu vyvodzovali zo skutočnosti, že nehnuteľnosť neprešla na Československý štát. V danej veci nebolo sporné, že žalobcovia si neuplatnili v rámci reštitučných predpisov ako oprávnené osoby nárok na vydanie predmetných pozemkov. Neuplatnením tejto možnosti došlo k zániku ich práva na obnovu ich vlastníckeho práva. Ak im teda predmetné nehnuteľnosti neboli vydané podľa reštitučných predpisov ako špeciálnej právnej úpravy (hoci aj z dôvodu, že o ich vydanie nepožiadali), nemohli nadobudnúť k nim vlastnícke právo, lebo ich vlastníckymi by sa stali až ich vydaním. Odvolací súd zastáva názor, že žalobcovia spĺňali všetky požiadavky pre postup podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku. Ak takto nepostupovali, predmetné pozemky im nemohli byť vydané a ich nevydaním v zmysle tohto zákona sa ani neobnovilo vlastnícke právo k nim. Na základe uvedeného odvolací súd zmenil v napadnutej časti rozsudok prvostupňového súdu tak, že žalobu v tejto časti zamietol. O trovách konania a trovách štátu rozhodol podľa § 224 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1, § 150 ods. 1, § 148 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 5/ dovolanie (niekoľkými obsahovo zhodnými podaniami – č.l. 284, 300, 341 spisu) v časti zmeňujúceho výroku o zriadení časovo neobmedzeného vecného bremena za náhradu. Prípustnosť dovolania vyvodzovali z § 238 ods. 1 O.s.p. a § 237 písm. b/ O.s.p. a jeho dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. a/, c/ O.s.p. Navrhli, aby dovolací súd v napadnutej časti rozsudok odvolacieho súdu zmenil, resp. zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Vadu v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p. dovolatelia videli v tom, že v priebehu odvolacieho konania zomreli žalobcovia 1/ – Š. F. a 3/ M. S.. Odvolací súd napriek tejto skutočnosti vec prejednal a rozhodol, pričom títo žalobcovia stratili spôsobilosť byť účastníkmi konania. Dovolatelia sa stotožňujú s názorom odvolacieho súdu, že vzťah reštitučných zákonov a

Občianskeho zákonníka je vzťahom všeobecného a špeciálneho zákona. Nesúhlasia však s ďalšími závermi odvolacieho súdu. Dovolatelia uviedli, že každý z reštitučných predpisov riešil určenú oblasť úpravy a definoval, kto za akých okolností mohol od koho žiadať vydanie veci, resp. požadovať zaplatenie peňažnej náhrady. Žalobcovia si svoje práva uplatnili podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka, pretože podľa ich názoru nebolo možné postupovať ani podľa jedného z tzv. reštitučných zákonov. Vyvlastňovacie konanie sa viedlo nesprávne proti vyvlastňovaným pozemkovoknižným vlastníkom, ktorí už nemali právnu subjektivitu. Okresný súd správne uzavrel, že toto vyvlastňovacie konanie vedené proti nevlastníkom vyvlastňovanej nehnuteľnosti sa uskutočnilo nezákonným spôsobom, keď aj ustanovenie opatrovníka v dôsledku nepravdivého vykonštruovaného dôvodu neznámeho pobytu týchto pozemkovoknižných spoluvlastníkov bolo tiež nezákonné.

Žalovaný 1/ vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že plne súhlasí s rozhodnutím odvolacieho súdu. Navrhol dovolanie zamietnuť.

Žalovaný 2/ sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd najskôr otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné a teda aj dôvodné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Vady v zmysle § 237 písm. a/, c/ až g/ O.s.p. dovolatelia nenamietali a tieto nezistil ani dovolací súd.

Vzhľadom na obsah dovolania dovolací súd osobitne skúmal, či konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p.

Podľa § 103 O.s.p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Uvedené zákonné ustanovenie ukladá súdu povinnosť v každom štádiu konania prihliadnuť na to, či sú splnené zákonom stanovené podmienky (procesné podmienky konania), aby súdne konanie mohlo prebehnúť a súd mohol vydať rozhodnutie. Medzi základné procesné podmienky (okrem iných), ktoré má súd povinnosť skúmať aj bez návrhu po celý čas konania, je splnenie podmienky spôsobilosti byť účastníkom konania. Spôsobilosť byť účastníkom konania znamená mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon účastníkom priznáva, resp. ukladá. Jej predpokladom je hmotnoprávna subjektivita vo význame spôsobilosti mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Hmotnoprávna spôsobilosť mať práva a povinnosti zaniká smrťou fyzickej osoby, prípadne jej vyhlásením za mŕtvu (§ 7 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka). Ak po začatí súdneho konania účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania (§ 19 O.s.p.), postup súdu upravuje ustanovenie § 107 O.s.p. Je vecou súdu, aby podľa povahy veci posúdil, či smrť účastníka bráni ďalšiemu pokračovaniu

v konaní alebo či v ňom možno pokračovať s právnymi nástupcami zomrelého účastníka konania. Procesnými nástupcami zomrelého účastníka konania sa stávajú jeho dedičia.

Zo spisu vyplýva, že po podaní odvolania (15. novembra 2007) voči prvostupňovému rozsudku žalovaným 1/ (č.l. 239) počas odvolacieho konania zomrel X. Š. F. (žalobca 1/) a jeho právnymi nástupcami sa stali v záhlaví rozhodnutia uvedení žalobcovia 1/ a 2/. V priebehu odvolacieho konania zomrela aj žalobkyňa 3/ M. S. a to X. a jej právnymi nástupcami sa stali v záhlaví rozhodnutia uvedení žalobcovia 4/ a 5/. Odvolací súd vec prejednal a rozsudok vyhlásil 9. septembra 2009. Opravné uznesenie vydal 10. septembra 2009. Možno teda konštatovať, že v čase rozhodovania odvolací súd konal ako so žalobcom 1/ Š. F. a ako so žalobkyňou 3/ M. S., ktorí však nemali spôsobilosť byť účastníkmi konania. Dovolací súd na základe uvedeného konštatoval, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p., pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok odvolacieho súdu v spojení s opravným uznesením /v časti zmeňujúceho výroku o zriadení časovo neobmedzeného vecného bremena za náhradu a v nadväzujúcom výroku o trovách konania a trovách štátu/ (§ 243b ods. 1 O.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania nezaoberal sa dovolací súd napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti a ani ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. júla 2011

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

